

BİRİNCİ ÇOCUK FORUMU ANKARA, 2000

Her çocuk için
Sağlık, Eğitim, Eşitlik, Koruma
İNSANLIĞIN GELİŞMESİ

Cumhurbaşkanımız Ahmet Necdet Sezer dedi ki...	3
Neden Ulusal Çocuk Forumu?	5
Açılış Konuşmalarından Kısa ... Kısa ...	6
Tayfun Talipoğlu... Uzakta değil, yanbaşımızda ...	8
Sesimizi Nasıl Duyuracağız?	12
Eğitimde Katılım Hakkı	12
Ailede Katılım Hakkı	16
Sağlıkta Katılım Hakkı	21
Yargıda Katılım Hakkı	26
Medyada Katılım Hakkı	31

“... Sizlere her alanda yaşanabilir bir dünya bırakmak için, uluslararası sözleşmelere uymak, başta eğitim ve sağlık olmak üzere yürütülen çalışmalara katkıda bulunmak hepimizin sorumluluğudur.

“Birleşmiş Milletler’in uzun yıllar süren özverili çalışmaları sonucu ortaya çıkan Çocuk Hakları Deklarasyonu ve Çocuk Hakları Sözleşmesinin, Türkiye’nin de aralarında bulunduğu bir çok ülke tarafından imzalanmış olması, barışın ve hoşgörünün egemen olduğu bir dünyanın kurulması yolunda atılmış çok önemli bir adımdır.

“Çocuk Hakları Sözleşmesi’ne göre her çocuk en başta yaşam hakkına sahiptir ve devletler çocuğun yaşamı ile gelişmesini güvence altına almakla yükümlüdür. Çocuk haklarının tanınması bir ülkenin sosyal gelişmişlik düzeyinin göstergelerindedir. Her toplum çocuklarına sahip çıkmak, onların en iyi şekilde yaşayıp, gelişmelerini sağlamak zorundadır. Çocukluk hayatın en güzel dönemidir. Hiçbir olumsuzluk, hiçbir sorun çocukların gözünü korkutmamalı, yaşama sevincini azaltmamalıdır. Çocuklar en iyi şekilde yaşayabilmelidir.

“... Cumhuriyetin kurulmasından bu yana, çocuklarımıza en iyi olanakları sağlamaya çalışan Türkiye, çocuk haklarının korunması alanındaki uluslararası çabalara da büyük destek vermektedir. Ulusumuzun en değerli varlığı olan çocuklarımızın hak ettikleri sosyal ve ekonomik ortamda yetişmeleri ve yaşamlarını sürdürmeleri devletimizin temel erekları arasındadır.

“... Devlet ve ulus olarak yirmi birinci yüzyıl dünyasının gerisinde kalmamak ve çocuklarımızın yaşam koşullarını iyileştirebilmek için öncelikle onlara çağın gerektirdiği bilgi ve becerileri kazandırabilmeliyiz. Ayrıca, çalışan, sokakta yaşayan, özürllü ve korunmaya gereksinimi olan çocuklarımıza sahip çıkılması, onların topluma kazandırılması hepimizin ortak sorumluluğudur.

“Günümüzde din, dil, ırk ayrımı gözetmeksizin çocuk haklarının korunması için birey, ulus ve devlet olarak üzerimize düşen görevi yerine getirmeliyiz. Sevgiyle başlayacak bu çabalar, çocuklarımızın dünyada barış içinde kardeşçe ve gelecek korkusu taşımadan yaşamalarına katkıda bulunacaktır.

“Sevgili çocuklar, sizler ulusun en değerli varlığısınız, geleceğimsiniz. Büyük Atatürk, Meclisimizin açıldığı gün olan 23 Nisan’ı bayram olarak sizlere armağan ederken, Türk çocuklarının vatan sevgisini ve çalışkanlığını biliyor ve sizlere güveniyordu.

“... Kendi sorunlarınıza sahip çıkmanız, ülke sorunlarınızla ilgilenmeniz, çözüm yolları aramanız ve bunları ilgililere iletmeniz mutluluk vericidir. Demokrasinin ve yurttaşlık

bilincinin özünde de bu vardır. Daha iyi bir yaşam olanağına kavuşmak nasıl en doğal hakkınız ise bunun gerçekleşmesi için çaba göstermeniz de en demokratik bir hakkınızdır.

“Yakın bir gelecekte Türkiye’yi sizler yöneteceksiniz. Bugün demokrasinin özünde her şeyden önce barış ve hoşgörü kültürünün yerleşmesinin büyük bir önemi bulunmaktadır. Bunun ölçüsü de, insanların birbirine karşı geliştirecekleri sevgi ve saygıdır.

“Geleceğin dünyası barış dünyası olacaktır. Tüm dünya insanları birbirini anlayarak, severek ve hoşgörü içinde birbirini tanıyarak yaşayacaktır. Tüm bu yüce düşünceler, geleceğin büyükleri olarak siz çocuklar tarafından yaşama geçirilecektir. Sizleri kutluyor, çalışmalarınızda başarılar diliyorum.”

Çocuk Hakları Sözleşmesi Madde 4:

“Devlet, sözleşmede yer alan hakların uygulanması için bütün imkânları kullanmalıdır.”

Bizler, Türkiye'nin seksen bir ilinden gelen çocuk delegeleriz. Dünyanın pek çok ülkesinde olduğu gibi, çocuk haklarının ülkemizde tanıtılması, yaygınlaştırılması ve yaşama geçirilmesi için çalışıyoruz.

Çalışmalarımıza geçen yıl bu tarihte başladık. Önce tüm illerde Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu öncülüğünde, UNICEF, Milli Eğitim Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın ortak çabalarıyla çocuk komisyonlarımızı oluşturduk. Her ilde, farklı kesimlerden gelen arkadaşlarımız Çocuk Hakları Sözleşmesi ile tanıştılar, sorunlarını ve isteklerini bu komisyonlarda dile getirdiler.

20-21 Nisan 2000'de, tüm illerdeki Çocuk Komisyonu üyesi arkadaşlarımızla Birinci Ulusal Çocuk Kongresi'nde bir araya gelince, sorunlarımızın ne kadar ortak, bizlerden sorumlu olan kişi ve kuruluşlardan beklentilerimizin ne kadar benzer olduğunu gördük. Kongre'de ortaya çıkan görüş ve isteklerimizi bildiri olarak hazırladık. Cumhurbaşkanımıza sunduk. Orada, devletin en üst kademesinde, bize ve sorunlarımıza sahip çıkılacağına dair söz verildi.

Çocuk Hakları Sözleşmesi, on sekiz yaşına kadar olan herkesin yaşama, gelişme, korunma ve katılım hakkından yararlanmasını öngörüyor.

Biz, haklarımızın önüne konan engellerin bir anda kaldırılamayacağını, sıkıntılarımızın hemen giderilemeyeceğini biliyoruz. Ayrıca,

yetişkinlerin, sesimize kulak vermeden, bizi işin içine katmadan, bizi yok sayarak, bizim için verdikleri kararların işe yaramayacağını da ...

İşte bu nedenle, 20-21 Kasım 2000 tarihinde yaptığımız Çocuk Forumu'nun temasını, Ekim ayındaki hazırlık toplantımızda Katılım Hakkı olarak belirledik. Ailede, okulda, medyada, yargıda ve sağlıkta, bizi ilgilendiren kararlara bundan böyle katılmak istediğimizi açıkladık. Bu alanlarda, katılım hakkımızın önündeki

engellerin kaldırılması için ne yapılmalı, nasıl yapılmalı, kimler yapmalı ve ne zaman yapmalı sorularına yanıtlar bulmaya çalıştık.

Çocuk Forumu'nun ilk gününde gruplar halinde konuşarak ve tartışarak vardığımız sonuçları, ikinci gün daha geniş bir katılımımla, tüm arkadaşlarımızla ele aldık. Daha sonra hazırladığımız eylem planlarını Cumhurbaşkanımız Ahmet Necdet Sezer'e sunduk ve destek sözü aldık.

Bir yıldır devam eden Çocuk Hakları Sözleşmesi Tanıtım Kampanyası bitse de, çalışmalarımız sürüyor ve sürecek. Çünkü artık, katılım haklarımızı kullanmanın; kişilik gelişimimize katkıda bulunacağını; karar verme ve sorunlarımızla başa çıkma, paylaşma ve yardımlaşma yeteneğimizi

geliştireceğini, demokrasi bilinci kazandıracağını, başkalarının haklarına saygı duymayı ve kendi haklarımıza sahip çıkmayı öğreteceğini biliyoruz.

Biz çocuklar, tüm bu çalışmalarımızın boşa çıkmaması için, yetişkinlerden her koşulda maddi ve manevî yönden destek bekliyoruz. Sizden istediğimiz çok zor bir şey değil aslında. Ellerinizi yüreklerinize götürüp, içinizde yaşattığınız o çocuğun kalp atışlarını hissedin, o coşkuyu, yaşama sevincini duyumsayın, ne kadar haklı olduğumuzu o zaman anlayacaksınız. Şimdi uzatın ellerinizi, her bir çocuğun yüreğine sıcak bir dokunuş bırakın; inanın buna çok ihtiyacımız var.

Yüreğinizdeki çocuğu her zaman yaşatmanız dileğiyle.

Ulusal Çocuk Kongresi’de, oylarımızla Türkiye Koordinatörü seçilen Ankara Atatürk Anadolu Lisesi üçüncü sınıf öğrencisi **ORÇUN DOĞAN:** “... 1999 yılında Paris’te düzenlenen, 178 ülke çocuğunun yer aldığı Dünya Çocuk Parlamentosu’na katıldım, orada gördüm ki, bizler gerçekten çok şanslı çocuklarız. Çünkü, siyasilerin, bürokratların çocuklarına bu kadar sahip çıktığı ülke sayısı çok az.

“... Tüm çocuklar elele, daha iyi bir Türkiye’ye ... Elele, güzel günler demektir, elele birlik demektir, elele mücadele demektir, elele zafer demektir. Elele tutuşalım. Türkiye yıldızını parlatalım.”

Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürü

MEHMET ÖZDAL:

“... Çocuk Hakları Tanıtım Kampanyası’nın amacı, Türkiye’de birçok çocuğun güç koşullarda yaşadığını, eğitim ve sağlık hizmetlerinden yeteri kadar yararlanamadığını tüm kamuoyuna duyurmaktır. Bir diğer amacı da, tüm çocukların ülkemiz kaynaklarından eşit ve hakça pay almasını ve herkesin çocuk haklarını öğrenmesini, duyarlılık kazanmasını ve haklarına sahip çıkmasını sağlamaktır.

*Çocuk Hakları Sözleşmesi
Madde 1:*

“Ulusal yasalarca daha genç bir yaşta, reşit sayılma hariç, on sekiz yaşın altındaki her insan çocuk sayılır.”

“... Katılım hakkı, çocuğun kendisini ilgilendiren her konuda görüş ve düşüncelerini serbestçe ifade etmesini tanımlar.”

Unicef Türkiye Temsilcisi,

PHILIPPE HEFFINCK: “... Türkiye’de toplam 65 milyonluk nüfusun 27 milyonunu çocuklar oluşturuyor. Bu, benim ülkem Belçika’nın toplam nüfusunun üç katına eşittir ... Temelde bir Türk ulusal olayı olan Çocuk Forumu, aynı zamanda çocuklar için küresel hareketin bir parçasıdır ... BM Genel Konseyi’nin Eylül 2001’deki özel oturumu, son on yıldaki etkinlik programlarının uygulanışını gözden geçirecek ve gelecek on yılda neler yapılması gerektiğini belirleyecektir ... Gelecek yıl 23 Nisan’da Çocuk Bayramı’nın kutlanmasıyla Türkiye küresel çocuk hareketinde bir katalizör rolü üstlenecektir. 55 ülkenin 45’inden fazlası katılımcı olacaktır ve ortak bir deklârasyon hazırlanacaktır. Ayrıca, dünyadaki tüm çocukların söylemesini ümit ettiğimiz bir şarkı yazılacak ve bestelenecektir.

“... Türkiye’ye, yalnızca kendi ülkelerindeki çocukların durumuyla ilgilenmeyip 55 ülkenin 45’inden fazlası için uluslar arası bir katalizör görevi üstlendiği için teşekkür etmek istiyorum.”

Çocukları İstirmardan Koruma ve Rehabilitasyon Derneği Başkanı,

Profesör Doktor **OĞUZ POLAT:** “...Türkiye’de çocuk haklarının Mecliste onaylanmasından sonra geçen sürede sivil toplum örgütlerinin öncelikli görevi, bu sözleşmenin toplumsal bazda yaygınlaştırılması ve topluma tanıtılmasıydı ... Türkiye’de birçok iyi şey yapılıyor

ama, birçok iyi şey devam etmiyordu. Ama bugün, çok keyifle söylüyorum ki, geçen sene başlamış olan bir toplantı bu gün devam ediyor ve geçen seneki genç arkadaşlarım bugün aynı enerjiyle, daha da şevkle çalışmayı sürdürüyorlar. Bu, bizim için çok kıvanç verici bir şey ... Geçen yaz New York’taki ÇÖÖ (BM Çocuk Özel Oturumu) ... ancak birçok ülke çocuklarıyla birlikte vardı ... artık Türkiye’yi çocukların, bizzat sözleşmenin sahibi olan çocukların temsil etme zamanı gelmiştir. Ve bundan sonraki ÇÖÖ ... toplantılarında, artık katılımcıların içerisinde o konuyla ilgili çalışan kişiler kadar, hatta daha da yoğun olarak çocukların yer alması gerekmektedir.”

Milli Eğitim Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı,

ÖZCAN TEKİNER: “... 2000–2001 öğretim yılında, Türkiye’de 58,000 okulda 550,000 öğretmen ile 15 milyon öğrenci eğitime şu anda devam etmektedir ... Eğitim alanındaki cinsiyet ve bölgeler arasındaki farklılık ve eşitsizlikleri en aza indirmek amacıyla öğrencilerimize burs, yatılılık, taşıma eğitimi imkânı ile hiç kimse eğitim dışında bırakılmamıştır.

“Temel eğitim kapsamının yaygınlaştırılması çalışmalarının yanında, eğitimde kalitenin artırılması konusunda da bir dizi çalışmalar yapılmış ve bu çalışmalar devam etmektedir ... Eğitim kurumlarının Milli Eğitimin genel amaç ve temel ilkeleri doğrultusunda kaynaklanan ortak, etkili ve verimli kullanılması, eğitimle ilgili kararlara ilgili tüm toplum kesiminin katılımı amacıyla eğitim bölgeleri ve eğitim kurulları oluşturulmuştur. Artık çocuk, eğitimin içerisinde söz sahibidir ...”

Sağlık Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı, Uzman Doktor **MEVLÜT MERCAN**: "... Anne ve çocuk sağlığı hizmetleri, yurdumuzda artan nicelik ve nitelikte devam etmektedir. Bebek ölümlerini binde 40'lara kadar, doğumda anne ölümlerini yüzbinde 50'ye kadar düşürmüş durumdayız ... Aşılama sonucu çocuk felci ve çiçeğin kökü kazanmıştır ... Kötü ve yetersiz beslenme, sessiz ve gizli bir tehlikedir ... iyot yetersizliğinden hayat boyu özürlü kalmaya mahkûm bebekler dünyaya gelmektedir ... Bir diğer kötü beslenme sonucu demir eksikliği anemisi, yani demir eksikliği kansızlığıdır ... bağışıklığı kötü yönde etkilemektedir, anne ölümlerinde önemli bir sebeptir.

"... Muhterem basın mensupları ... kötü beslenmenin meydana getireceği hastalık ve sakatlıkların bize neye mal olacağını

sayfalarınızda, ekranlarınızda daha çok yer vererek anlatmaya devam ediniz ... Anneler, çocuklarınızı yeterli süre emzirecek onları, ileride yakalanacağı hastalıklardan koruyunuz ... Hamileliğinizde ve müteakiben çocuklarınızı sigara dumanına boğmayınız. ..."

Devlet Bakanı, **HASAN GEMİCİ**: "... Çocuk Hakları Sözleşmesiyle çocukların sağlıklı ve mutlu, onurlu bir çocukluk dönemi geçirmeleri için, onları dünyaya getiren ailelere, ana babalara ve devletlere çeşitli yükümlülükler getirilmiştir. Yine bu sözleşmenin temel hükmü, çocuklarla ilgili her türlü karar ve işlemde çocuğun yüksek yararının gözetilmesidir.

"... Burada, 20 Nisan'daki kongreyle ilgili bir tespitimi de sizlerle paylaşmak istiyorum.

Gerçekten çok önemli bir olaydı Türkiye için; Türkiye'nin 81 ilinden bu komisyonların önce kendi illerinde çalışmalar yapmaları, daha sonra biraraya gelerek bunları bir ulusal rapor hâline getirmeleri gerçekten çok heyecan vericiydi. Ancak ... akşam ... maç vardı, Avrupa Şampiyonasıyla ilgili ve yine o günlerin önemli bir gündem maddesi olan Cumhurbaşkanlığı seçimleri vardı ve çocuklarımızın bu performansı, bu başarısı kamuoyunca yeterince duyulamadı ... Türkiye olarak bir zaafımızı sizlerle paylaşmak istiyorum. Ne yazık ki, Türkiye'de tek gündemli yaşayan bir kamuoyumuz var; her gün belli bir gündemin peşine takılıyoruz, o arada ne kadar önemli olursa olsun başka konularla ilgilenmiyoruz.

"... çok genç bir nüfusa sahibiz; nüfusumuzun %40'ı 18 yaşının altındadır. Bu, 10 insandan 4'ünün çocuk olması demektir. 2000'li yıllarda çağdaş ülkelerle yarışabilen güçlü Türkiye'yi yaratmanın yolu, çocuklarımızı daha çok sevmekten, onları sağlıklı ortamlarda iyi yetiştirmekten, fiziksel, ruhsal ve sosyal gereksinimlerini en iyi düzeyde karşılamaktan geçiyor."

Çocuk Hakları Sözleşmesi, Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 20 Kasım 1989 tarihinde kabul edildi. Türkiye sözleşmeyi 14 Eylül 1990 tarihinde imzaladı. Sözleşme, 9 Aralık 1994'de 17, 29 ve 30'uncu maddelerine çekince koyularak TBMM tarafından kabul edildi. 27 Ocak 1995 tarihinde yürürlüğe giren 4058 sayılı yasa ile Çocuk Hakları Sözleşmesi iç hukuk kuralına dönüştü. Sözleşmenin Türkiye'de uygulanmasından sorumlu Koordinatör Kuruluş olarak Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu görevlendirildi.

20-21 Kasım 2000 tarihinde düzenlediğimiz Ulusal Çocuk Forumu'nda, hep yanımızda olan ilgili devlet kuruluşları ve sivil toplum örgütlerinin yanısıra, bize güç ve büyük destek veren bir gazeteci ağabeyimiz vardı: Tayfun Talipoğlu: Onu ekranlardan, Anadolu'nun her bir köşesinde hatırlanmayı bekleyenlere uzanan mikrofondan tanıyorduk. Bu kez mikrofonunu bize uzattı. Sesimizi milyonlara duyurmak için ... "Bir fırsat yakaladınız, onu iyi değerlendirin" dedi.

Kimimiz öylesine heyecanlandı ki, söylemek istediğiyle dudaklarından dökülenler birbirinden farklı oldu. Bunu farketti ve bizi, "Çekinmeyin konuşurken arkadaşlar. Türkiye'de, ne söylediğinizden çok, nasıl söylediğiniz önemlidir. O 'nasıl'ı hepimiz çok iyi tespit edecek durumdasınız. Eğer bir eleştiri varsa, eleştirinin dozajını en iyi ayarlayacak da sizlersiniz. Çünkü, bu ülkenin televizyonlarında, radyolarında ve okullarınızda sürekli olarak yıllardır bizler konuşuyoruz, siz dinliyorsunuz. Şimdi sizin konuşma sıranız geldi ... on yıl sonra artık ne çağı yakalayamayan politikacılar burada olacak, ne de gazeteciler burada olacak; sizler orada olacaksınız," sözleriyle yüreklendirdi.

Konuştukça, sorunlarımızı, önerilerimizi peşi peşine sıraladıkça: "Umudumu artırıyorsunuz, daha güçlü sesle kim konuşacak bakalım" diye sordu.

Bir delegemiz, inanç özgürlüğü önündeki bir engelden söz edince: "Senin bu gösterdiğin cesareti biz gösteremiyoruz. Çok teşekkür ederim ve seni kutluyorum canım. Dilerim yaşamında hep böyle açık sözlü olursun," dedi.

Biraz sözü uzatacak olduk: "Bir makama bir şey sunacak olursanız, aman kısa ve net olsun!" diye öğütledi ...

Haklarımız için sabırsızlandığımızı gördüğünde:

"Efendim, ben burada iki kelime konuştum, ne değişti ki' demeyin. Bize hep bu işleniyor. Elbette ki Türkiye bugünlere bir günde gelmedi, iyisiyle kötüsüyle. Bir günde de ne iyi olur, ne kötü olur. Ama önemli olan sizlerin sesinizi çıkarmanız ve söyleyeceklerinizi söylemeniz," diyerek bizlere sabrın ve söylediklerimizin önemini bir kez daha hatırlattı.

Bir de, "Ben sizden şikâyetçiyim; hiç çocuk şarkısı yok. Niye demiyorsunuz hiç çocuk şarkısı yok diye?" sözleriyle, bize küçük bir kopya verdi.

O, hem Forumumuzu yönetti, hem de 45 dakika süreyle sesimizi ekranlardan, Bam Teli Yol Hikayesi Programı'ndan izleyicilere duyurdu. Tayfun Talipoğlu ve ekibine gönülden teşekkürler.

Ulusal Çocuk Forumu'nda, bundan önceki etkinliklerimizde olduğu gibi Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Çocuk Hakları Topluluğu yine yanımızda yer aldı, bizlere ve çalışmalarımıza destek oldu. Çocuk Hakları Topluluğu tarafından hazırlanan ve çalışmalarını anlatan bir tanıtım kaseti ile son bir yılda "Çocuk Hakları Tanıtım Kampanyası" çerçevesinde yapılan etkinlikleri içeren bir video filmi izledik. Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Çocuk Hakları Topluluğu'ndan bize el veren tüm ağabey ve ablalarımıza teşekkür ediyoruz.

SESİMİZİ NASILDUYURACAĞIZ?

Ulusal Çocuk Forumu'nda tartışacağımız konuları belirlemek üzere tüm illerdeki arkadaşlarımızla hazırlık toplantısında bir araya geldiğimizde, aynı zamanda sorunlarımızı ve önerilerimizi, başkalarına nasıl, hangi yöntemlerle aktaracağımızı da tartıştık. Anlatacaklarımızı herkes sıkılmadan izleyebilmeli, bir bakışta söylemeye çalıştıklarımızı anlayabilmeli diye düşündük.

Hep oynadığımız bir oyun geldi aklımıza. Hani, bir çeşit bilmece oyunu var ya! Aklınızdan bir 'şey' tutarsınız. Bu, bir eşya olabilir, insan olabilir, ne isterseniz, o olur. Sonra, bunun ne olduğunu bulmaları için arkadaşlarınızdan size sorular sormasını istersiniz. Onlar, o 'şey'in adı haricinde size her şeyi sorabilirler. 'Canlı mı, cansız mı?', 'Rengi nasıl?', 'Şu anda bu odada mı?' türünden soruların ardı arkası gelmez. Ta ki, 'o'nu buluncaya değin.

İşte Forum'da da öncelikli sorumuz nedir, nasıl çözülür, kimin yardımıyla ve ne zaman çözülür sorularının ortaya çıkmasında, bu güzel çocuk oyunu esin kaynağımız oldu. Tıpkı oyunda olduğu gibi, zamanın nasıl geçtiğini anlayamadık ve hiç sıkılmadık. Çalışma gruplarımızda, tartıştığımız konuya ilişkin her şeyi bir tablo halinde düzenledik.

Bu kitabı okuyan büyüklerimizin, bu oyunu hatırlayarak ve bir an için çocukluklarına geri dönmelerini, bu yöntem sayesinde bizim için çok keyifli hale gelen bu çalışmalara, bizim penceremizden bakmalarını istiyoruz.

İşte gruplarımızın çalışmaları!

EĞİTİMDE KATILIM HAKKI

'Eğitimde Katılım Hakkı'nı tartışan grubumuzda, en çok üzerinde durulan konular, öğrencilerin okulu ve öğretmenleri eleştirememesi; disiplin yönetmeliği; eğitim sisteminde öğrencilerin görüşleri, düşünceleri sorulmadan sürekli değişiklik yapılması idi. Büyüklerin, 'Sen çocuksun, bilmezsin, anlamazsın' gibi ifadelerle bizim görüşlerimizi bir kenara atmasını eleştiren arkadaşlarımız, bölgesel ve cinsiyete dayalı farklılıklar; ders seçme; üniversiteye giriş sınavları; meslek liseleriyle ilgili sorunlar; ders işleyişinde katılımcı yöntemlerin olmayışı gibi sorunları da dile getirdiler. Çocuk hakları konusunda çocukların, gençlerin ve ailelerin bilinçlendirilmesini istediler. Eğitim grubunda, illerde ve okullardaki farklı uygulamalara son verilmesi istenirken, kimi olumlu uygulamalara da değinildi, örneğin istek kutularının yaygınlaştırılıp işlerlik kazandırılması önerildi.

Çocuk Hakları Sözleşmesi Madde 28:

"Çocuk, eğitim hakkına sahiptir. Devlet'in görevi, ilköğretimin zorunlu ve parasız olmasını sağlamak, her çocuğun yararlanabileceği değişik ortaöğretim kanallarını teşvik etmek ve yeteneklerine göre herkesi yüksek öğrenim imkânlarına kavuşturmaktır. Okul disiplini, çocuğun haklarına ve saygınlığına uyumlu olmalıdır."

NEYAPILSIN	NASILYAPILSIN	KİM YAPSIN	NE ZAMAN YAPILSIN
1. Müfredat ve eğitim programlarına öğrencilerin katılımı artırılmalı ve güçlendirilmeli.	Öğrencilerden anket vb. Yöntemlerle görüşleri sorulmalı; bunların bir temsilci aracılığıyla yetkili kişilere sunulması sağlanmalı.	Öğrenci temsilcileri ve il-ilçe Milli Eğitim Müdürlükleri	Yıl sonlarında ve müfredat değişiklikleri sırasında.
2. Öğrenciler arasında yapılan ayrımcılıklar önlenerek tüm öğrencilere eşit katılım hakkı ve fırsat eşitliği sağlanmalı (bölgesel, cinsiyete dayalı, okullar arası örneğin meslek liseleri ve düz liseler arası farklılıklar)	Öğrenciler ve öğretmenler bilinçlendirilmeli; öğretmenlerin öğrenciler arasında ayrımcılık yapmaları engellenmeli.	Rehberlik servisleri öğretmenleri ve öğrencileri bilinçlendirsin; MEB öğretmenler için eğitimler düzenlesin.	
3. Öğrenci temsilcilikleri tüm okullarda ve illerde kurulmalı ve tam işlerlik kazanması sağlanmalı.	Yeni çıkan yönetmelik tüm illerde ve okullarda uygulanmalı. (Okul meclislerinin kurulması konusundaki yönetmelik)	Okul idareleri ve il-ilçe Milli Eğitim Müdürlükleri	En kısa zaman içinde.
4. Özellikle okul öncesi eğitim olmak üzere eğitimin her kademesine tüm çocukların ve gençlerin eğitime katılım hakkı sağlanmalı.	Aileler, MEB, sivil toplum kuruluşları ve basın-yayın kuruluşları aracılığıyla bilinçlendirilmeli.	MEB, STK, Basın-yayın	Sürekli yapılsın. Ancak okulların açılmasına yakın zamanlarda bu tür etkinlikler arttırılsın, hızlandırılsın.
5. Sosyal etkinlikler arttırılmalı, çeşitlendirilmeli ve tüm öğrencilerin bunlara katılımı sağlanmalı.	Müfredatın hafifletilmesiyle sosyal etkinliklere ağırlık verilmeli ve sosyal etkinlikler için maddi kaynak ve olanaklar sağlanmalı, arttırılmalı.	Milli Eğitim Bakanlığının ilgili birimleri	

ORÇUN, Ankara'dan

Benim eğitim hakkında söylemek istediğim, öncelikle benim içinde bulunduğum üniversite sınavı.

Öğrenci Seçme Sınavı, gerçekten biz 17 yaşındayken, hayatımızın belki en sosyal, en aktif olmamız gereken yaşındayken, bizi bir çok şeyden kısıtlıyor. Benim haftada 6 gün dershanem var, haftada 8 saat ders yapıyorum. Sekiz saat üzerinden dört saat dershaneye gidiyorum ve ondan sonra eve yorgun argın dönüyorum.

Bunun ardından benden ders çalışmam ve dershaneden ödev olarak verilen testleri çözmem bekleniyor. Benim ve arkadaşlarımla şu anda ne bir sosyal hayatı var, ne bir şey; sinemaya gitmek için ancak iki ayda bir zor, belki sınavın olmadığı bir hafta gitmek zorunda kalıyoruz.

Üniversiteyi kazanamazsak da öyle bir sistem dayatılmış ki, toplumda lise mezunu olarak iş bulma imkânlarımız çok kısıtlı oluyor. Bu benim için böyle.

Yurtta kalan arkadaşlarım için durum daha da acıklı. Bazı arkadaşlarımız 18 yaşlarına geldiklerinde yurttan gönderilmeleri söz konusu. O yüzden üniversite sınavı Türkiye'de, özellikle 17 yaşındaki öğrencinin hayatında çok önemli bir yer teşkil ediyor ve bir mesleğe yönelik olmadığı için de bu sistem, üniversiteyi kazanamayanlar çok garip bir durumda kalıyor.

SANIYE, Ankara'dan

Ben öncelikle eğitimdeki haksızlıkların giderilmesini istiyorum. Ben bir meslek lisesinde okuyorum. Düz lisede okuyan öğrencilerle meslek lisesinde okuyan öğrenciler arasında çok büyük bir ayırım yapıyor. Ben üniversite sınavına girerken çok büyük problemlerle karşı karşıya kalıyorum. Düz liseye giden öğrencilerin puanı 0.5 ile çarpılırken, benim puanım 0.2 ile çarpılıyor, bu da çok büyük bir haksızlık. Bu haksızlığın giderilmesini istiyorum.

MURATHAN, Ağrı'dan

Ben de meslek lisesi öğrencisiyim. Şu anda hazırlığı bitirdim, lise 1'inci sınıftayım ve geleceğimi karanlık görüyorum. Okulu bırakmayı düşünüyorum, ama belki ileride Milli Eğitim Bakanlığına insafa gelir de bize yol açar.

BELKIS, Ordu'dan

Ben, Orta Anadolu Teknik Lise Bilgisayar Bölümü 3. Sınıf öğrencisiyim. Devletimiz eğitime

ayırıldığı paranın büyük bir kısmını meslek liselerine harcamaktadır. Çünkü, meselâ benim bilgisayar bölümüm için, tahmin edebilirsiniz ki, teknolojiyi yakalamak için çok büyük yatırımlar yapılması gerekiyor. Yapılan bu yatırımları da, açıkçası üniversite sınav sisteminden, çok saçma olan, Türkiye'ye özgü bu mantıksız sistemden dolayı zaten eğitimimize çok az para ayrıldığı için çok mantıksız buluyorum.

Bir insan 4 katrilyon devleti dolandırdı. Size soruyorum, eğitime bir yıl içinde ayrılan para bu kadar mı, yani hiç 4 katrilyon eğitime ayrıldı mı?

Meselâ ben bu sene üniversite sınavına gireceğim, iki seneden beri dershaneye gidiyorum. Şu anda Türkiye'de dershanelerde, özel sektörde dönen paraların haddi hesabı yok. Bence Millî Eğitim bizim eğitimimizden sorumlu, ama bence bunun bilincinde değil. Neden okul bana yetmiyor da ben dershaneye gitmek zorunda kalıyorum? İki okulu bir arada idare ediyorum ki, bu benim verimliliğimi de azaltıyor. Ben açıkçası kendimi genç hissedemiyorum. Genç, bence ... hayatının en kıpır kıpır zamanlarını yaşadığı dönemde, üniversite sınavı gibi adaletsiz, eşitlik ve mantıkla hiçbir ilgisi olmayan konularda sömürülüyor. Yani, Millî Eğitim bence üzerine aldığı sorumluluğun bir an önce bilincine varsın. ÖSYM ve YÖK'e bu konuda hiçbir şey söylemeyeceğim. Çünkü, onlara söyleyecek bir tek kelime bile bulamıyorum.

SANIYE, Ankara'dan

Okulun diğer ihtiyaçlarının karşılanması için de ailelerden birtakım paralar isteniyor; aidat para-

ası vs. Bunların da düzeltilmesini istiyorum. Tamam, belki toplanabilir para ama, yani o kadar büyük bir miktar bütün ailelerden çıkartılmaya çalışılmaz. Sonuçta, artık Türkiye'de parası olan okuyor, parası olmayan okuyamıyor. Çünkü, okullarda o kadar çok para toplanıyor ki, artık aile çocuğunu okula yollamak istemiyor, çünkü ihtiyaçlarını karşılayamıyor; bir kitabı bilmem 100 milyon tutuyor. Yani, bu kadar da insanların üzerine gidilmemesi gerekiyor.

ECE, Çorum'dan

Disiplin suçlarının kaldırılmasını istiyorum, çünkü disiplin suçları insanın hayatını olumsuz yönde etkiliyor, yani bir öğrenci olarak çok kötü yönde etkiliyor.

HÜLYA, Adıyaman'dan

Bizim Adıyaman'da en çok karşılaştığımız sorun, diploma notunun üniversite sınav puanlarını etkilemesi. Çünkü, bildiğiniz gibi, tabii Türkiye'de; belki her tarafta var ama, Doğu'da çok kötü şartlar altında eğitim görüyoruz. Bize yeterli eğitim verilmedikten sonra, doğu ve batı veya iyi ve kötü okul bir arada tutulup diploma notları ona göre puanlanıyor; biz buna okul olarak, bir de il olarak çok karşıyız.

ARZU, Bolu'dan

Ağabeyim var, ortaokuldan mezun oldu, süper liseye girmek istiyordu; onu yedeklere atmışlar, ondan aşağı puan olanları süper liseye almışlar; yani burada torpil geçiliyor pek çok okulda; yani ayrımcılık yapıyorlar.

Ailede katılım hakkını tartışan grubumuzdaki arkadaşlarımız, büyüklerin evde kendilerini en çok rahatsız eden davranışlarından örnekler verdiler. Düşüncelerimizin önemsenmemesinden, söz hakkı verilmeyişine; güvensizlikten, 'ders çalış' baskısına; hoşgörüsüzlükten, dayağa; çocuğuna şiddet uygulayan ailelerin yargılanmasından, uzman yardımına; bizleri ilgilendiren kararlar alınırken danışılmamasından, tutarsız davranışlara kadar aile-içi yaşanımızda karşılaştığımız her şeyi tartıştık.

"Tabii ki, bir çocuğun haklı olduğu yer olur, haklı olmadığı yer olur. Ama, bu konu bizler için çok önemli. Çocuğa şiddet uygulayan aile hiçbir zaman topluma bir insan kazandıramaz. Bizler dayak yemeği değil, her zaman sevimliyi hak eden insanlarız" görüşünde birleştik.

Kız çocuklarının okutulmasını, çocukların erken yaşta evlendirilmemelerini, anne-babaların eğitilip, bilinçlendirilmesi için herkesin seferber olmasını, aile içi demokrasinin yerleşmesini, çocuğun ilgi alanlarına ve meslek seçimine sayđı gösterilmesini ve inançlarımız konusunda baskı yapılmamasını istedik.

Çocuk Hakları Sözleşmesi Madde 18:

"Çocuğun yetiştirilmesinde ve gelişmesinin sağlanmasında ana-baba birlikte sorumluluk taşırlar ve devlet bu ilkenin tanınması için her türlü çabayı gösterir."

NE YAPILSIN	NASILYAPILSIN	KİM YAPSIN	NEZAMAN YAPILSIN
1. Çocuğun ailede söz hakkına sahip olabilmesi için çocuk ailede birey olarak yer almalı.	Çocuklar belirli zamanlarda biraraya gelmeli uzman kişilerle bu konuyu tartışmaları ve ileriye yönelik olarak dernek kurmaları	Her çocuğun arkasında danışabileceği bir uzman olmalı. Aile verilecek kararlar doğrultusunda çocuğun fikrini almalı ve ailede söz hakkı konusunda hem çocukları hemde anne-babaları bilgilendirmek ve eğitmek konusunda SHÇEK, UNICEF, MEB ve Sağlık Bakanlığı görev almalıdır.	Bu konu grubumuzca en öncelikli konu seçilmiştir; çünkü çocuklar bazı konularda anne babalarından daha bilgili olabilirler.
2. Çocuğun ailesini yargılama hakkı	Çocuğun ailesini yargılama hakkı yasallaştırılmalı. Çocuğun ailesine karşı kendini savunmasına yönelik yasalar çıkarılmalı. (anne babanın reddi vb.)	Devlet aileyi çocuklarını korumadığı durumlarda yargılama hakkını kullanmalı. Devlet çocuğunu koruma amacıyla aileye destek vermeli. Bu konu Adalet Bakanlığı, SHÇEK, İçişleri Bakanlığı tarafından yapılmalı.	Tüm çalışmalar en kısa zamanda başlatılmalıdır.
3. Fikir özgürlüğü (dini inanç, siyasi, vb.)	Aile fikir özgürlüğü konusunda sevgi ve saygı ortamını sağlayarak, çocuğa baskı yapmamalı. Ailede demokratik ortamın sağlanmalı ve aileler bilinçlendirilmeli.	Sivil toplum kuruluşları fikir özgürlüğü konusunda toplumu, dolayısıyla aileyi bilinçlendirmeli. Okullarda, bu konuyla ilgili yeterli bilgi verilmeli.	Tüm çalışmalar en kısa zamanda başlatılmalıdır.
4. Okul ve meslek seçimi	Çocuk ilgi alanını kendisi belirlemeli, ilköğretimden sonra herhangi bir baskı altında kalmadan okul seçimini yapabilmeli. Okul konusunda çocuk ailesi ve okulu tarafından bilgi ve becerisine göre yönlendirilmeli. Türkiyede bazı bölgelerde meslekler babadan oğula geçmekte, oysa çocuk meslek seçiminde kendi yetenekleri doğrultusunda cinsiyet ayrımı yapılmaksızın herkesin okul ve meslek seçim hakkına sahip olması. Kız çocuklarında okutulmalı.	Bu çalışmayı Milli Eğitim Bakanlığı, özellikle öğretmenler, eğitim uzmanları, Rehberlik Araştırma Merkezi Elemanlarınca aile ve çocukların yönlendirilmesi ile yapmalı.	Bu çalışma hemen başlatılmalı.

NE YAPILSIN

NASILYAPILSIN

KİM YAPSIN

NEZAMAN YAPILSIN

5. Arkadaş seçimi

Aile çocuğu iyi gözlemlemeli, arkadaş seçimine direk karışmak yerine, gözlemleri doğrultusunda çocuğu bilinçlendirmeli. Aile arkadaş seçiminde cinsiyet, fikir, inanç ayırımı yapmamalı. Kötü olarak nitelendirilen arkadaşlarımızla ilişkimizi kesmemiz yerine, ailemizde desteği ile onlarla ilişkimizi sürdürerek kazanmalıyız.

Bu konuda aile ve çocuk gerekirse konularında uzmanlaşmış kişilerden yardım almalı. Danışma merkezleri vb.

Tüm çalışmalar en kısa zamanda başlatılmalıdır.

6. Türkiye'deki bölgesel farklılıklar nedeniyle bazı bölgelerde çocukların erken yaşta zorla evlendirilmesi.

Çocuğa erken yaşta evlenmenin zararları öğretildikten sonra, ona ait kararların kendisi tarafından verilmesi sağlanmalı.

Zorla erken yaşta evlendirmeler, intiharlar, sağlık sorunları, vb. olumsuz durumları ortaya çıkarabilir. Bu konuda özellikle Adalet Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, SHÇEK, İçişleri Bakanlığı ortak çalışmalar yapmalı, sadece yasalarla değil bu konuda yapılacak eğitim çalışmalarıyla bu durum kesinlikle önlenmeli.

Hemen, şimdi başlatılmalı.

7. Oynama ve eğlenme hakkı

Oyun alanları çoğaltılmalı ve çocuğun ilgi alanına yönelik istediği sosyal ve kültürel faaliyetlerde bulunabilmesi için gerekli koşullar yerine getirilmeli. Aile oyun zamanı ile ders zamanlarını karıştırmamalı.

Milli Eğitim Bakanlığı sosyal faaliyet kuruluşlarını artırmalı. Okullar boş geçen derslerde çocukların eğlenmeleri amacıyla tiyatro, gezi, kamp, spor turnuvaları düzenlemeli ve bu konularda ailelerinde desteği alınmalı.

Hemen, şimdi başlatılmalı.

8. Ortam değişikliklerinde çocuğun fikrinin alınması

Ortam değişikliği konusunda çocuğun geleceği konusunda karar verilmeli. SHÇEK ailesi çocuğun yaşayacağı ortamı belirlerken onun fikrini almalı ve koşulları değerlendirmeli.

Yer değişikliği konusunda çocuğun etkilenimini azaltmak ve uyumunu sağlamak amacıyla konunun uzmanlarından yardım alınmalı.

Tüm çalışmalar en kısa zamanda başlatılmalıdır.

NE YAPILSIN

NASILYAPILSIN

KİM YAPSIN

NEZAMAN YAPILSIN

9. Ailenin çocuğun eğitiminde fiziksel ve duygusal şiddete başvurmaması

Aile fiziksel ve duygusal şiddet yoluyla çocuğu eğitemeyeceği konusunda bilinçlendirilmeli. Çocuğun yetiştirilmesi tekniği konusunda aileye uygun anne baba eğitimi verilmeli. Çocuğa şiddet uygulayan aileler hukuksal işleme tabi tutulmalı, varolan uygulamadaki yaptırımlar arttırılmalı.

Bu konuda SHÇEK, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı birlikte çalışmalı.

Tüm çalışmalar en kısa zamanda başlatılmaktadır.

MUSTAFA, Tokat'tan

Sokak çocukları, selpak mendil satan bir sürü çocuklar var. Bu çocuklara söz hakkı kesinlikle verilmesi mümkün değil. Bunların derdini dinleyen kimse yok. Şu anda sorsanız ilerde ne olmak istiyorsunuz diye, hiçbirini 'avukat olmak istiyorum, öğretmen olmak istiyorum' diyemez, çünkü hiçbir hakları yok. Ben ailenin yargılanmasını Şu şekilde açıklamak istiyorum: Bu çocuklar ister miydi sokakta selpak mendil satmayı, ayakkabı boyamayı? Eğer bu çocukları dünyaya getirmekte aile direkt olarak suçluysa bu ailenin yargılanması için kesinlikle bir kanun çıkmasını istiyorum, çünkü bu çocukların hakkı aranmalı.

ERDAL, Bayburt'tan

Rehberlik okullarda pek gelişmemiş. Bir okulda bir rehberlik eğitimi dersinde sınav gibi bir şey yapılmış, 'intihar etmeyi düşündünüz mü' diye bir soru gelmiş. Sınıfta 40 kişi varmış, 40 kişiden 15'i 'intihar etmeyi düşündüm' demiş. Bunun asıl sebebi de, okullarda alınan düşük notlar. Rehberlik eğitimi gelişmediği için, insanlar rahatlatılmıyor veya psikologlara gidilmediği için insanlar rahatlayamıyor. Ama, okullarda rehberlik eğitimi geliştirilirse, belki intihar sebeplerinin çoğu ortadan kalkmış olacak ve insanlar daha kolay iş bulabilecek, üniversite sınavlarına girebilecek.

DELEGE

Bence Türk ailesinde Avrupa sistemi çocuk hakları verilmelidir. Çünkü, Avrupa'da ailelerin maddi durumları düşük olduğu zaman çocuklarını yetiştirebilmeleri için onlara maddi yardımda bulunuyorlar, maddi yatırımlar yapıyorlar.

DELEGE

Çocuklar doğduğunda nüfus cüzdanı çıkartılıyor, oraya dini 'İslam' yazılıyor. O çocuk büyüdüğünde İslam dinini benimsemezse, başka bir dine gitmek isterse burada özgürlüğü kısıtlanıyor çocuğun.

AYHAN, Ankara'dan

Yıllardır takip ediyorum, en çok istediğim şey bilinçsiz evliliğin önlenmesi. Cahil iki insan birbirini seviyor ve bir zevk uğruna evleniyorlar ve on tane ya da yirmi tane çocuk yapıp ne de olsa 'şurası var, burası var, sahip çıkar' diye sokağa bırakılıyor. En azından, yani devletin yapacağı, belli bir yasa getirebilir buna.

DEMET, Kars'tan

Anne-babalar çelişki içerisinde ... Kimi zaman, iş yaparlarken, 'ayağımıza dolaşmasın' diye çocuklarının saatlerce TV karşısında oturmasına göz yumuyorlar. Çocuk biraz daha büyüyünce, diyelim okul zamanı TV seyretmesine engel oluyorlar.

Ulusal Çocuk Forumu'nda Sağlıkla ilgili grup çalışması yapan arkadaşlarımızla sorularına yanıt aradık:

- Sağlık hizmetlerinden memnun muyuz?
- Sağlık hizmetlerine ne düzeyde erişebiliyoruz?
- Hastalandığımızda bizimle ilgileniliyor mu?

Özellikle çocuklara ücretsiz sağlık hizmeti verilmesi, çevre sağlığı, Doğu'daki il ve kırsal kesimlerdeki sağlık hizmetlerinin yetersizliği, en çok üzerinde durulan konular oldu.

Belli nüfusa ulaşmış kentlerde bizlere hizmet verecek Çocuk Hastanelerinin açılmasını istedik.

Çocuk Hakları Sözleşmesi Madde 6:

"Her çocuk temel yaşam hakkına sahiptir. Devlet, çocuğun yaşamını ve gelişmesini güvence altına almakla yükümlüdür."

Çocuk Hakları Sözleşmesi Madde 24:

"Çocuk, mümkün olan en üst düzeyde sağlık ve tıbbi bakım standardına ulaşma hakkına sahiptir. Devlet, hiçbir çocuğun bu tür tıbbi bakım hizmetlerinden yoksun bırakılmamasını güvence altına almak için çaba gösterir."

NEYAPILSIN	NASILYAPILSIN	KİM YAPSIN	NE ZAMANYAPILSIN
1. Çocukların dernek kurumlarını engelleyen yasalar kaldırılmalı (sağlıkla ilgili olarak).	Katılım haklarının kullanabilmelerine yönelik yetkili organların ve siyasilere destekleri alınmalı	Türkiye Büyük Millet Meclisi	23 Nisan 2001 tarihine kadar
2. Çocuk hakları konusunda tüm toplum bilinçlendirilmeli ve bu bilinçle çocukların katılım hakkına işlerlik kazandırılmalı.	İlgili tüm kamu kurum ve kuruluşları ile kitle örgütlerinin koordineli aktiviteleri sağlanmalı.	SHÇEK, Sağlık Bakanlığı, MEB, Özürlüler İdaresi, İçişleri Bakanlığı, UNICEF, Yerli ve yabancı tüm gönüllü kuruluşlar	Hemen başlanmalı ve sürekli olması.
3. Tüm kamu kurum ve kuruluşlarının yeterli ve nitelikli sağlık hizmeti sunabileceği şekilde fırsat eşitliği ilkesine bağlı ve ücretsiz olmalı.	Katılım haklarımızı kullanarak ilgili kurumları teşvik edilmeli ve ihtiyaç duyulan yeni yasalar çıkarılmalı. Hasta hakları konusunda bilinçlendirme yapılmalı, çocuğun sağlık kuruluşu ve doktorunu seçme hakkı olmalı, çocuklar sağlık problemleri hakkında bilgilendirilmeli. Belli nüfusa ulaşmış kentlerde çocuklara özel hastaneler açılmalı. Tüm kamu kurum ve kuruluşları hastanelerinde çocuk servisleri ve bu servislerde çocuk oyun ve eğitim odaları düzenlenmeli. Ana çocuk sağlığı merkezleri yaygınlaştırılmalı ve niteliği artırılmalı. Sokakta yaşayan ve madde bağımlısı çocukların ve istismar edilen çocukların korunma, barınma ve sağlık hizmetleri yeterli sayıda ve ücretsiz olarak sunulmalı. Aile hekimliği geliştirilmeli, koruyucu sağlık hizmetlerinin yerine getirilmesinde etkili çalışmalar yapılmalı.	Sağlık Bakanlığı, SHÇEK	Çalışmalara hemen başlanması

NE YAPILSIN

4. Çevre ile ilgili

- a) Çevre kirliliğinin önüne geçilmesi ve çevre bilincinin verilmesi sağlanmalı
- b) Güvenli, temiz ve kontrol edilmiş gıda maddelerinin satışı sağlanmalı.
- c) Salgın hastalıkların önüne geçilmesi için yapılması gereken tüm çalışmalar etkin bir şekilde sürdürülmeli, aşılama çalışmalarına önem verilmeli.

NASILYAPILSIN

Çevre, insan sağlığını tehdit eden her türlü unsur yasaklansın, yeterli temiz su sağlanmalı.

Çevrede sağlık ve sporla ilgili alanları artırılmalı

Çevre sağlığına yönelik mevcut yasaların işletilmesi, denetlenmesi ve gerekli yeni yasaların düzenlenmesi.

Çocuklara yönelik ürünlerin sağlığa yönelik uygunlukta olmasının takibi.

Tarım ilaçlarının çevreye ve sağlığa uygun üretim ve kullanılmasının sağlanması.

Bilinçsiz ilaç kullanımının önüne geçilmesi (reçetesiz ilaç satışının kısıtlanması).

Ev kazalarından korunma konusunda toplumun bilinçlendirilmesine yönelik yayınların arttırılması.

KİM YAPSIN

Çevre Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Tarım Bakanlığı, Belediyeler, Sanayi Bakanlığı, Sivil Toplum Kuruluşları

NE ZAMANYAPILSIN

Çalışmalara hemen başlanması 2002 Kasım'ına kadar sonuçlandırılması.

NE YAPILSIN

5. Eğitime ağırlık verilerek bilinçlendirme yaygınlaşmalı.

NASILYAPILSIN

Kitle iletişim araçlarından yararlanılması

Yılda en az iki kez sağlık kontrolünden geçirilmesi.

Erken yaşta evlilik ve akraba evliliğinin önlenmesi.

Hasta hakları ve cinsel eğitimin yaygınlaştırılması ve bilgilendirilmenin artırılması.

Okullardaki sağlık kollarına işlerlik kazandırılması.

KİM YAPSIN

MEB, Sağlık Bakanlığı, Medya Kuruluşları

NE ZAMANYAPILSIN

Hemen başlansın ve sürekli olsun.

DÖNÜŞ, Burdur'dan

Ülkemizin zaten en büyük problemi bence sağlık. Çünkü, bildiğiniz gibi, bufalolar falan ortalıkta dolanırken bence insana önem verilmiyor, yani sağlığa önem verilmiyor. Çünkü, insan et alırken şöyle bir düşünüyor, duruyor, 'acaba bunu alayım mı, almayayım mı, sağlıklı mıdır?' Çoğu insan gerçi düşünmeden alıyor ama, tabii kasaba filan da nasıl güveneceksiniz ki artık bufalolar filan etrafta dolanırken? Sağlık Bakanlığına çok görev düşüyor bence.

EREN, Mersin'den

Şimdi burada sağlık konusunda herkes, işte kendi sağlığını düşünüyor. Peki, sokakta çöpten yemek yiyenler. Bunu sormak istiyorum, neden bunları kimse görmüyor? Türkiye'de o kadar insan var çöpten yemek yiyen, bunların sağlığı konusunda kimse değinmiyor yani, herkes kendi konusundan bahsediyor.

YASİN, Ankara'dan

Bu sağlık konusunda söyleyebileceğim tek bir şey var. Çocukların bu çöplüklerden, İstanbul'da bu çoğunlukla görülen bir şey, çöplükten işte hap topluyorlar, ilaç topluyorlar, yemek yiyorlar. Bu çöplüklere veya çevremizdeki pisliklere karşı bir önlem alınsa daha iyi olur diye düşünüyorum.

SALİH, Siirt'tan

Ben herkesin gördüğü, fakat seyirci kaldığı bir konuya değinmek istiyorum. Zaten Siirt'te, daha doğrusu Doğu ve Güneydoğu illerinde sağlık hizmetleri yok. Bir tek illerde var, ilçelerde zaten yok, köylerde de yok. Köydeki adam hastalanıyor, zaten haftada üç gün merkeze gidebiliyorsun, o üç gün dışında hastalandığında gidemiyorsun, yollar kapalı çünkü. İl ve ilçelere yeteri kadar sağlık hizmetlerinin götürülmesini istiyorum.

BELKİS, Ordu'dan

Öyle bir durumdayım ki, mesela hasta olduğum zaman doktora gitsem mi gitmesem mi psikolojisine kapılıyorum. 'Ya gidersem sağlığım hepten tehlikeye girerse?' Televizyonlarda görüyoruz, ameliyat oluyorlar, affedersiniz insanın orasında burasında bir şeyler unutuyorlar.

Mesela, on yedi yaşına gelinceye kadar ailemin, çevremın bana verdiği emekler göz önüne alınmazsa, göz ardı edilirse benim hayatımı söndürmek çok kolay, yani hiç sorun değil. Bir insanın belki hayatıyla oynamak çok kolay, ama o insanı yetiştirebilmek çok zor.

AYŞE, Niğde'den

Mesela ben bugün trafik kazası geçirsem, inanın ki orada hiçbir yaşama umudum olmaz. Çünkü, ambulanslar geç geliyor, pisi pisine öbür tarafa transfer oluyoruz. Yani ben yarın trafik kazası geçirip ölmektense, bugün ecelimle ölmeyi tercih ederim.

Çocuk Hakları Sözleşmesi Madde 3:

“Kamusal ya da özel sosyal yardım kuruluşları, mahkemeler, idari makamlar ve yasama organları tarafından yapılan ve çocukları ilgilendiren bütün faaliyetlerde çocuğun yararı temel düşüncedir.”

Çocuk Hakları Sözleşmesi Madde 40:

“Yasalara aykırı iş yapan çocuk, saygınlık ve değer anlayışını geliştiren, yaş durumunu gözeten ve toplumla yeniden bütünleşmesini hedefleyen tarzda muamele görme hakkına sahiptir. Çocuğa temel güvencelerin yanısıra savunması için hukuki ve diğer her türlü yardım sağlanacaktır. Mümkün olan her durumda, adli kovuşturmadan ve kurumlara yerleştirme yolundan kaçınılmalıdır.”

“Suçlu çocuk yoktur, suça itilen çocuk vardır. Çocuk etrafına bakıyor, ailesinden, çevresinden yanlış etkileniyor.”

“Yaptığı yanlış şeylerden dolayı çocuklar, bir büyük gibi cezalandırılmamalı, o zaman topluma kazandıramayız ki, onu topluma yeniden kazandırabilmek için eğitmeliyiz.”

“Çocuk, zaten korkmuş, bir de ifadesi alınırken, nezarete getirilip götürülürken karşısında üniformalı birilerini görünce dizlerinin bağı çözülüyor, tir tir titiyor. Çocuklarla ilgili bu işleri yapanlar hem

üniformalar giymemeli, hem de onun psikolojisinden anlayacak şekilde iyi eğitilmiş olmalı.”

“Anne–babalar boşanmaya karar verdiklerinde, hakim esas çocuğa sormalı ‘kimi istiyorsun, sen ne düşünüyorsun’ diye.”

İşte, yargıda çocukların katılım hakkını tartışan bizler, düşüncelerimizi bu sözlerle ifade ettik. Bizimle ilgili yasalarda, her ne kadar bizim anlamadığımız, uzun, ağır metinler yer alsada da, özünde ne olması gerektiğini büyüklerimize anlatmaya çalıştık.

NE YAPILSIN	NASILYAPILSIN	KİM YAPSIN	NE ZAMANYAPILSIN
1. Suça yönelen çocuklar farklı yapılarda, kendi istekleri ve görüşleri de göz önüne alınarak eğitilmeli ve topluma kazandırılmalıdır.	Medya tanıtımda araç olarak kullanılmalıdır. Çocukların suç işleme oranının azaltımı için okullarda bilgilendirme toplantıları düzenlenmelidir.	Tanıtım toplantılarında uzman kişilerin yönlendirmesinden yararlanılarak çocuklar aktif olarak katılmalıdır. Sivil toplum kuruluşları kurulmalıdır. Çocuklar da içinde buldukları okul, aile ve arkadaş çevrelerini bilinçlendirmelidir.	Tüm çalışmalar en kısa zamanda başlatılmalıdır.
2. Yalnız ceza mahkemelerinde değil hukuk mahkemelerinde de çocuk doğrudan ya da temsilci yoluyla dinlenmelidir.	Bu mahkemelerde çocuğun ifade özgürlüğünü ve katılım hakkını kullanabilmesi için yeterli sayıda uzman görevlendirilmelidir.	Devlet gerekli yasal ve örgütsel düzenlemeleri yapmalıdır.	Tüm çalışmalar en kısa zamanda başlatılmalıdır.
3. Çocuk mahkemelerinin fiziksel yapıları ve mahkemelerde görevli kişilerin makam giysileri değiştirilmelidir.	Bu değişiklik için çocukların görüşü de alınmalıdır.	Bu çalışmayı devlet, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve çocuklar yapmalıdır. Bu çalışma ilgili kişi, kurum ve kuruluşların işbirliği ile yapılmalıdır.	Tüm çalışmalar en kısa zamanda başlatılmalıdır.
4. Çocuğun taraf olduğu her uyuşmazlıkta arabuluculuk kurumuna yer verilmeli ve çocuğun kendini ifade etmesi için gerekli ortam sağlanmalıdır.	Örgütsel yapı ve yasal düzenlemeler güçleştirilmelidir.	Bu çalışmayı devlet ve sivil toplum kuruluşları yapmalıdır.	Tüm çalışmalar en kısa zamanda başlatılmalıdır.

NE YAPILSIN

5. Yargılama öncesinde çocuklar uzman kişiler tarafından psikolojik olarak hazırlanmalı ve hukuksal olarak bilgilendirilmelidir.

6. Çocukların katılım becerilerinin artırılabilmesi için çocuk hakları sözleşmesi ile onlara tanınan dernek kurma hakkı uygulamaya geçirilmelidir.

NASILYAPILSIN

Bu bilgilendirme çocuğun katılım hakkını aktif olarak kullanmasını sağlayacak şekilde olmalıdır.

Bu yolla örneğin adli sicil kayıtları sonucu ortaya çıkan sorunların giderilebilmesi için bilinçlendirme çalışmaları başlatılmalıdır.

KİM YAPSIN

Bu çalışmayı barolar, üniversitelerin ilgili bölümleri ve gönüllü kişi ya da kurumlar gerçekleştirecektir.

Devlet çocukların dernek kurma hakkını kullanabilmesi için gerekli yasal düzenlemeleri yapacaktır. Çocuklar ise katılım haklarını kullanarak çocuk hakları sözleşmesinin tanıtılması ve yaygınlaştırılması için gerekli sosyal aktivitelerde bulunacaklardır. *Yetişkinler çocukların katılım haklarını kullanabilmek için gösterdikleri çabaları maddi ve manevi yönden desteklemek.*

NEZAMAN YAPILSIN

Tüm çalışmalar en kısa zamanda başlatılmalıdır.

Tüm çalışmalar en kısa zamanda başlatılmalıdır.

DELEGATE, Ankara'dan

Ankara'dan Barış İzci Kulübünün temsilcisi olarak katılıyorum.

Bizim Türkiye'de, dernek kurabilme imkânımız yok ama, on sekiz yaşından küçük çocukların izcilikte kulüplerde bir arada toplanarak, fikirlerini özgür bir şekilde istedikleri gibi kullanma hakları var. Yani arkadaşlarımızı izcilikte bir araya toplamak istiyoruz. Yani, devlete, Türkiye'ye çeşitli yollarla yararlı davranışlar, faaliyetler yapılabilir.

SUAT, Trabzon'dan

Benim gözümde suçlu çocuk yoktur, suçlanan çocuk vardır. Bizim ülkemizde sokakta bir simit satan çocuğun peşinden polis koşarken, devleti soyan insanların peşinden halk koşmaya çalışıyor.

DENİZ, Giresun'dan

Çocuklar, suçlu görüldükleri derecede ceza evlerinde değil de çocuk ıslah evlerinde bulundurulmalı. Eğer aileleri tarafından suça teşvik ediliyorsa, bir süre ailelerinden uzak tutulmalı, tabii çocuğun korkmaması sağlanarak. Psikolojik yönden ona yardım edilmeli. Bu konuda çocuk eğitilmeli, suç işlememesi gerektiği öğretilmeli yani.

MÜSLÜM, Urfa'dan

Töre cinayetlerinin kaldırılmasını istiyorum, çünkü bunda en çok ezilen çocuklar oluyor.

TAYFUN TALİPOĞLU, Gazeteci:

Peki, sizin orada niye töre cinayetleri çok fazla?

MÜSLÜM:

Doğu olduğu için, çünkü doğuda kan davaları çok.

TAYFUN TALİPOĞLU:

Peki, kan davaları neden başlıyor biliyor musun?

MÜSLÜM:

Doğu Anadolu'da okula gitmeyen çok sayıda insan var, cahilliklerinden.

TAYFUN TALİPOĞLU:

Siz kaç kardeşsiniz?

MÜSLÜM:

Sekiz.

TAYFUN TALİPOĞLU:

Kaçı erkek, kaç kız?

MÜSLÜM:

Beş erkek, üç kız.

TAYFUN TALİPOĞLU:

Kız kardeşini, bir erkek arkadaşıyla görsen Urfa'da, yaparsın?

MÜSLÜM:

Döverim ben.

TAYFUN TALİPOĞLU:

Peki niye döversin; kendi isteğın için mi, yoksa Urfa'da sana bir şeyler söylerler diye mi döversin?

MÜSLÜM:

Urfa'da böyle bir şey yok, ondan.

TAYFUN TALİPOĞLU:

Urfa'da niye böyle bir şey yok? Yani, kızlarla erkekler yan yana yürümüyorlar mı? Yürüyorlar.

MÜSLÜM:

Yani, Urfa'da böyle bir şey olsa laf atarlar onlara.

TAYFUN TALİPOĞLU:

Yani, ben aslında belki dövmek istemem, ama Urfa'da bana kardeşini niye dövmedin diye toplumsal baskı mı olur diyorsun?

MÜSLÜM:

Evet.

TAYFUN TALİPOĞLU:

Ama, bu zinciri artık kırma zamanı çoktan geldi geçmiyor mu sence? Bak, sen koskoca delege olarak gelmişsin. Şu anda Türkiye'nin 81'de bir çocuğusun. Senin yapacağın bir şey olmalı değil mi? Hem töre cinayetleri kalsın diyorsun, hem toplumsal baskıya boyun eğiyorsun. Tekrar soruyorum; döver misin kızkardeşini erkek arkadaşıyla görürsen?

MÜSLÜM:

Hayır.

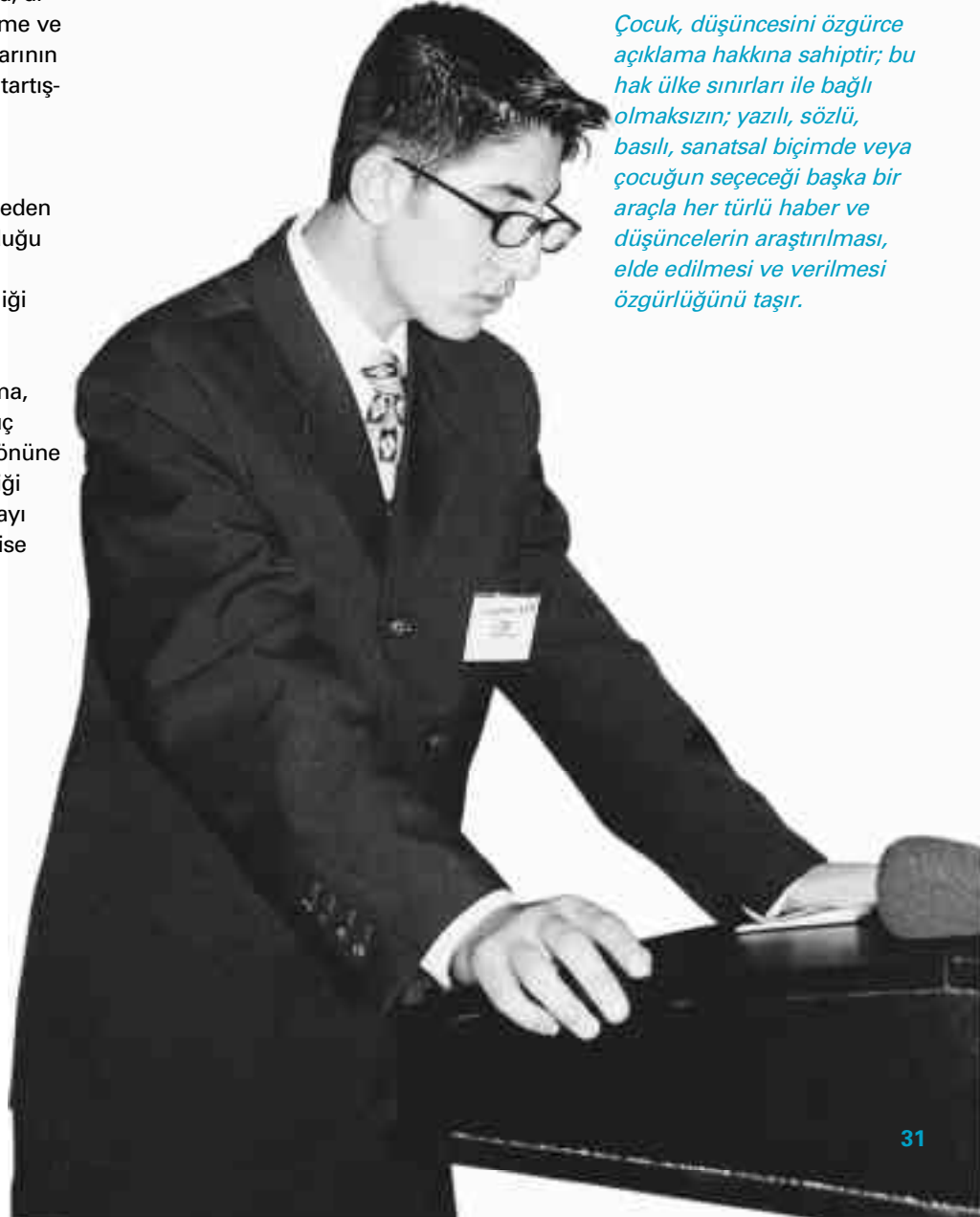
Çocuk Hakları Sözleşmesi Madde 13:

Çocuk, düşüncesini özgürce açıklama hakkına sahiptir; bu hak ülke sınırları ile bağlı olmaksızın; yazılı, sözlü, basılı, sanatsal biçimde veya çocuğun seçeceği başka bir araçla her türlü haber ve düşüncelerin araştırılması, elde edilmesi ve verilmesi özgürlüğünü taşır.

'Katılım hakkı ve medya nedir?' sorusu üzerinde yoğunlaşan grubumuz, düşünce özgürlüğünden medyanın toplumdaki konumuna, ailelerin çocuklarına verdiği televizyon izleme ve gazete okuma eğitiminden, sokak çocuklarının medyada temsiline kadar birçok konuda tartıştı.

Özgürlüğün, sorumluluk bilinciyle ve başkalarının özgürlüğüne müdahale etmeden kendi fikirlerini açıkça ortaya koymak olduğu görüşünde uzlaştı. Medyanın kişisel özgürlüklere karışıp karışmaması gerekliliği üzerinde de konuştu.

Grup elemanları olarak, medyanın yasama, yürütme ve yargıdan sonra dördüncü güç olduğunu, hatta zaman zaman bunların önüne geçtiğini düşündük: Çünkü, medya istediği zaman her şeyi yönetebiliyor, ufak bir olayı skandal hâline getirebiliyor, bir skandalı ise incir çekirdeğini doldurmayacak bir meseleymiş gibi sunabiliyor.

NE YAPILSIN

1. Çocuk hakları maddelerinin televizyon programları ve gazete, dergi gibi görsel ve yazılı basında yer alması sağlanmalı.

a) Medya da çocuklar fiziksel olarak yer almıyor (eşitlik ilkesine karşı) bu sağlanmalı.

b) T.C nüfusunun yarısını – 18 yaş oluşturmaktadır. Medya bu nüfusu gözardı etmektedir. Sadece görsel basında değil yazılı basında da çocuklarla ilgili yayınlar yer almalı.

2) Çocukların duygusal ve fiziksel istismara uğratılmaması, rencide edilmemesi gerekir.

a) Çocukların haber malzemesi olarak kullanılması, kimliğinin deşifre edilmesi ve sömürülmeleri engellenmeli.

b) Başta çizgi filmler olmak üzere çocuk programlarının şiddet içerikli olması engellenmeli, kötü kahraman özdeşimi tartışılmalı.

c) Reklam aracı olarak çocukların kullanılması engellenmeli.

NASIL YAPILSIN

Programlar aracılığıyla
Yazılı basın
Afiş, broşür
Reklam

Her türlü reklam ve özel kuruluşun çocuk hakları konusunda bilinçlendirilmesinde medya aracı olmalı.

İnternette site açılmalı.

'Alo-çocuk şiddet' ücretsiz telefon hatları kurulmalı.

KİM YAPSIN

Özel ve Kamu sektörleri, Bakanlıklar, Çocuk Hakları Komisyonları

Çocuklardan oluşan bir komisyon. İçlerinde çocukların da yer aldığı çocuk haklarını gözeten bir dernek.

Konuyla ilgili devlet bakanlıkları Sosyal Hizmetler.

NE ZAMANYAPILSIN

2001 yılı içinde

2001 yılı içinde

NEYAPILSIN

3) Çocukların haklarının belli bir yaşa kadar aileleri tarafından korunduğu gözönüne alındığında yazılı ve görsel basındaki yayınların denetimi de ailelerin üzerinde olmalıdır.

a) Aileler çocuklarını TV izleme alışkanlığı konusunda eğitmeli, bu amaçla ailelere eğitim verilmeli.

NASILYAPILSIN

TV bir çocuk bakıcısı olarak ya da ödül — ceza aracı olarak kullanılmalı.

TV sürekli açık kalmamalı. Çocuklara, TV'ye ayrılan zamandan çok zaman ayrılmalı.

Gazete ve dergi okuma alışkanlığı kazandırılmalı.

KİM YAPSIN

Aileleri medya eğitilmeli. Medyayı kim eğitmeli?

NE ZAMANYAPILSIN

2001 yılı içinde

4) Özellikle TV programlarının içerikleri gözden geçirilmeli, denetlenmeli.

a) Çizgi filmler dışında çocuklarla ilgili programlar yapılmalı.

b) Çocuk haber tarzı programlar artırılmalı çocuk haberciliği uzmanlaştırılmalı.

c) Çocuğa kendini ifade hakkı verilmeli

Çocuk programlarını denetleme üst kurulu oluşturulmalı.

Haberlerde çocukların etkileyebilecek görsel ve ses efektleri kullanılmamalı

Çocuklar

2001 yılı içinde

NE YAPILSIN

- 5) Sesimizi duyuralım.
- a) Özgürlük ve saygı çerçevesinde kendimizi ifade edelim.
- b) Medya aracılığıyla yetişkinlerin çocuk haklarını tanınmaları ve saygı göstermeleri sağlanmalı.
- c) Çocuk gizliliği ve etik ilkeleri gözönüne alınmalı.

NASILYAPILSIN

Büyük gazetelerde ekonomi, politika, spor sayfası gibi bir çocuk sayfası oluşturulmalı. Çocuk sayfasında da çizgi romanlar, bulmacalar değil, çocuklarla ilgili haberler, köşe yazıları yer almalı. Ya da çocuk eki çıkarılmalı.

KİM YAPSIN

NE ZAMANYAPILSIN

KADİR, Hatay'dan

RTÜK'ün vermiş olduğu cezalarla televizyon kapanıyor. Bunların yerine, bence çocuklara eğitici ve öğretici belgeseller, çizgi filmler olabilir, kan, şiddet içermeyen yayınlar olabilir.

Diyorsunuz ki, ceza veriyoruz, hem yayın yapıyor. Bunun yerine, ceza yerine para cezası verilsin ve ekran kapanacağı yerde belgeseller, eğitici öğretici yayınlar yayınlanmalı.

MURAT, Isparta'dan

Medyada çocuk programı yapıldığı zaman biz çocuklardan fikir alınmasını istiyorum ben. Yani, ne tür bir program seversiniz, ne tür program yapalım? Eğitim hakkında, oyun hakkında.

ARZU, Bolu'dan

Bence, medya çocuklar tarafından eğitilmeli, yani onlardan fikir alınıp televizyona onların istediği programlar konulmalı. Siz çocuk şarkısı istiyorsanız, bir telefon düzenlenmeli çocuklar için, oradan istenmeli.

ELİF, İstanbul'dan

Bence çocuklar için bir kanal düzenlenmeli, içinde çocukların seyredebileceği, eğitim alabileceği bir kanal olmalı.

Ben şahsen, Sibel Can'ın, Hülya Avşar'ın, bunun gibi sosyetik kadınların ne yaptığını merak etmiyorum, ben bunları istemiyorum. Eğitim alabileceğim bir şeyler almak istiyorum. Bunu medyaya duyurmak

istiyorum. Eğer bunu kendileri yaparsa, belki çok kişi izlemeyecek, ama en azından birkaç kişi yararlanabilir bundan.

BELKIS, Ordu'dan

Ben bundan iki üç yıl öncesine kadar 'televizyon izlemeden duramam' psikolojisindeydim. Bir gün oturdum ve düşündüm, 'bana ne kazandırıyor televizyon? Yani bir sanatçının hayatından ben ne öğrenebilirim ki?' kendime ne ders çıkarabilirim ki dedim ve artık televizyonu neredeyse izlemiyorum ve hiçbir zaman eksikliğini hissetmiyorum. Ana haber bültenlerini bile çok kısa olarak izliyorum; benim için önemli olan ilk manşetlerdir. Ana haber bülteninde benim ülkemde bir sanatçının hayatı, nereye gitti, nasıl yemek yedi, kiminle gitti filan eğer konu oluyorsa ben zaten onu izlemem.

EREN, Mersin'den

Geçen gün televizyonda bir şey izledim. Bankamatik içinde sokak çocukları yatıyordu. Genel Müdür Yardımcısı geldi. 10 Kasım'dı galiba yanlış hatırlamıyorsam, yürüyüşte İstiklâl Marşını okudular, bir dakika saygı duruşunda bu-

lundular. Genel Müdür Yardımcısı aldı ikisini, arabasına koydu. İşte medyada, sokak çocukları Genel Müdür Yardımcısının arabasında biri öne, biri arkaya oturdu. Genel Müdür Yardımcısı 'bunları okula yazdıracağız' dedi. Peki bu iki çocuk haricinde orada dört çocuk daha vardı, onlar insan da öbürleri patlıcan mı yani?

DELEGE, Ankara'dan

Bence şu anda sektörde deneyimsiz insanlar çalışmaktadır. Yani, fakülteden mezun olan kişi sektörde iş bulamamaktadır. Daha çok doktorlar, avukatlar, öğretmenler gibi kişiler sektörde çalışmaktadır. Bunun yerine üniversitelerden mezun olan kişiler çalışırlarsa bence halkı daha iyi yönetebilirler.

DELEGE

Ben önce TRT1'e, TRT2'ye teşekkür ediyorum bütün arkadaşlarım adına. Türkiye'de yaklaşık yirmi kanal var, tek TRT'de 'Çocuk Haber' diye bir program yapılıyor. Her zaman devamlı izliyoruz. Diğer kanallardan da bekliyoruz böyle şeyleri.